

הבלתו של רבי משה קורדוביור פרופ' משה אידל

שיעור 2: מקובלי צפת השונים:

ר' שלמה הלוי אלקבץ, ר' יוסף קארו, ר' יהודה חליווה, ר' יצחק לוריא ור' חיים ויטל

לכה דודי, ר' שלמה הלוי אלקבץ

לְכָה דוּדִי לְקִרְאֵת כָּלָה פְּנֵי שַׁבַּת נִקְבְּלָה
שְׁמוֹר וְזָכוֹר בְּדַבּוּר אֶחָד הַשְּׁמִיעֵנוּ אֵל הַמִּיחָד
ה' אֶחָד וְשְׁמוֹ אֶחָד לְשֵׁם וּלְתַפְאֶרֶת וּלְתִהְיֶה
לְקִרְאֵת שַׁבַּת לָכוּ וְנִלְכָה, כִּי הִיא מְקוֹר הַבְּרָכָה
מֵרֵאשׁ מְקֻדָּם נְסוּכָה סוּף מַעֲשֵׂה בְּמַחְשָׁבָה תַּחֲלָה.
יָמִין וְשְׂמֹאל תְּפָרוּצִי וְאֵת ה' תַּעֲרִיצִי
עַל יַד אִישׁ בֶּן פְּרָצִי וְנִשְׁמָחָה וְנִגְיָלָה
בּוֹאֵי בְּשִׁלּוּם עֵטָרֶת בַּעֲלָה גַם בְּרִנָּה בְּשִׁמְחָה וּבְצִהָלָה
תּוֹף אֲמוּנִי עִם סִגְלָה בּוֹאֵי כָלָה בּוֹאֵי כָלָה שַׁבַּת מְלַכְתָּא
לְכָה דוּדִי לְקִרְאֵת כָּלָה פְּנֵי שַׁבַּת נִקְבְּלָה

שיעור 3: חיבוריו של ר' משה קורדובירו

אור נערב, חלק ד פרק ב

ונתבאר בתקונים פעמים אין מספר כי מעלת בעלי קבלה גדולה על בעלי מקרא ובעלי משנה חלק רב. ומתבאר במקומות מחולפים כי מארי מקרא להם מדרגה בסוד העשיה, ומארי משנה בסוד היצירה, ומארי קבלה בסוד הבריאה. והענין, כי כפי עסק האדם בעולם הזה כן הסתלקות המשכת שפעו מלמעלה, ולכן להיות סוד המקרא בסוד לבוש תחתון אל התורה והם ספורי המעשים לכן המשכתו לבד ממקום העשיה, והעוסק במשנה להיות ששה סדרי משנה פירוש העלם התורה הגופנית ויוצא ממנה על צד הדרש, והם בסוד היצירה כמבואר שם, ולכן הוא ממשיך שפעו מלמעלה מהעשיה דהיינו היצירה לבד. ובעלי קבלה הם מסתלקים יותר בסוד הלבוש הפנימי נשמה המתלבשת במצות, והיינו סוד הבריאה. וענין זה לא יוכל המשכיל לעמוד על תוכן הענין אם לא יקדם אליו העיון בספר פרדס בשער אבי"ע כי שם הארכנו בסיעתא דשמיא. עוד לו מעלה שנית אחוזה במעלה זו עד שכמעט דא ודא חד היא, כי נפש העוסק במקרא לבד היא העשיה ולא עלה יותר. והעוסק במשנה, עולה אל מעלת היצירה ומשם נשפע עליו הרוח. ומעלת העוסק בקבלה בסוד הבריאה ומשם ממשיך לו נשמה. ועוד לו מעלה על זאת כפי שעור עבודתו שיגיע אל מעלת נשמת האצילות, וסוד זה הוא סוד ההמשכה הנזכר למעלה, כפי שעור נשמתו כן שעור המשכתו כמבואר בספר פרדס בשער הנשמה ושער הכונה יעויין שם.

אור נערב, חלק ו פרק ו

עוד צריך לדעת כי יש ביכולת הצדיקים להיותם מרכבה אל המדות בסוד המשכת נשמתם ופעולתם בעולם הזה, ונטייתם אל אחד מהצדדים ואחת המדות, כענין אברהם איש החסד, ויצחק איש הגבורה, ויעקב בעל התפארת, ומשה בעל הנצח, ואהרן בעל ההוד. ועוד לדרך אחר, אהרן איש החסד, משה איש הדעת הנעלם בתפארת, יוסף בעל היסוד, וכן פלטי בן ליש, וכן בועז, וכן שלמה, יחס לשלמה בסוד הדעת במציאותו הכלול ביסוד, ורבים כאלה, ובו דוד בעל המלכות, וכן רוב המלכים הצדיקים, וענין זה הארכנו בספר פרדס בסיעתא דשמיא. ואולם האנשים המיוחדים אשר נקבו בשמות שהן מוסדי דור ודור בכללות קומת האצילות הם, אדם נח שם - חכמה בינה דעת. אברהם יצחק יעקב - חסד פחד תפארת. משה ואהרן פינחס ודוד - נצח הוד יסוד מלכות. וכלם בשרשי הנשמות אשר לאדם השלם באברי השכינה אם כל חי, דמתמן, מלכים, צדיקים, חוזים נביאים, אנשי אמת, גבורים, חסידים, נבונים, חכמים, ראשי אלפי ישראל.

שיעור 5: אופייה המורכב של הגות הרמ"ק:

בין תיאוסופיה לפרשנות

ספר פרדס רמונים, שער לב פרק ג

הנרצה בפרק הזה הוא לבאר עקר הכונה. צריך המכוון להמשיך רוחניות מהמדרגות העליונות אל האותיות שהוא מזכיר כדי שיוכל להפריח האותיות ההם עד המדרגה העליונה ההיא למהר שאלתו. והכונה כי הבל פיו של אדם לא דבר רק הוא כדפירשנו בשערים הקודמים אמנם היא רוחניות מתהווה מהבל פיו של אדם. וצריך אל הרוחניות ההוא כח להפריח שאלותיו ולהעלות האותיות עד המדרגות הנרצות לו. וזהו עקר הכוונה להמשיך כח כדי שבכח ההוא יעלו האותיות למעלה ויתהוו במקום רומו של עולם וימהרו בקשתו. אמנם ראוי לדעת כי לא ישתווה הזכרת הכנויים כהזכרת שם בן ד' עם היות שיהיה בכונתו לעולם אל ההויות כדפירשנו לעיל. והענין כי כאשר יזכיר האדם שם בן ד' אז ראוי שיכון אל עצם הספירות ואל רוחניותם הפנימי הנעשה לבוש אל עצם המתפשט מהאין-סוף. וכשיכוין בכנויים אז יצייר בדעתו אל ספירה בבחינה פרטיות שבספירות עם היותה כלולה מעשר ספירות הנרמזות בד' אותיות השם והם ענפי הספירה ההיא כמבואר לעיל, עם היותה מתייחדת בכל העשר על-ידי עשרה הענפים כי זהו קשר ויחוד הספירות כדפירשנו בשער מהות והנהגה. ועם היות ששם בן ד' בארו הרשב"י ע"ה בספי' ידועה על כל זה ירמוז אל עשר השרשים בכלל עם התעוררת פרטי לספירה ההיא. ועוד ראוי לדעת כי בהזכיר כנוי מהכנויים ראוי שנדע הכנוי ההוא לאיזו בחינה מהבחינות שבספי' הוא רומז כמו שביארנו בשער הכנויים ובשער ערכי הכינויים...

אמנם בכל התפלה צריך לכוון קול בת"ת ודבור שהוא חיתוך המלות במלכות ידו"ד אדנ"י ומתייחדים יחד שהרי הוא אומר קול ודבור יחד נמצא שלעולם דעתו אל שם זה יאהדונה"י שהוא רמז אל היחוד. וכן בכל עת שירצה לרמוז אל היחוד יכוין אל שם הזה. ועוד יכוון כי הקול והדבור הם כלולים מאש מים אויר שהם גדולה וגבורה ת"ת שעל ידם היחוד כנודע שהקול יוצא מורכב מאש ומים ואויר כמבואר בערכי הכנויים. ואחר שכוונת היחוד בתפלה אל שם היחוד לא תבא לידי עון. וראוי לכווין בכל שם משמות שם בן ד' אל שם י"ב שפי' בשער פרטי השמות. עוד ראוי שיכוין בתפלתו באיזו מדה מן התפלות הוא כעת אם שחרית אם מנחה אם ערבית ובאותה מדה יהיו כל כוונותיו לפי שעתו ר"ל קודם תפלתו. ויש עוד כמה פרטים אשר מתבארים בענייני התפלה שאין ראוי להעלותם בכתב הנה לאריכתם ועוד שאינם מתייחסים לכאן ויבואו בספר בפני עצמו אם יגזור השם בחיים. והנה נשלם הפרק הזה ונכלל השער הזה ונשתכלל הס' הזה תהלה לאל יתברך והודאות לשמו הגדול והקדוש ברוך הוא.

שיעור 6: תפיסת השכינה של הרמ"ק

אור יקר, כרך יד, עמ' נא

שאיך דרך לשרות על האדם אלא על ידי המלכות 'בכל דרכיך דעהו' אפילו מילי דעלמא יכוון האדם אל הייחוד העליון, אם יבנה בית יאמר הרי הבית היא השכינה ואני בונה בית שהוא קישוט השכינה, וכשאדור בה שאני אדם הרי תפארת בתוך המלכות, אם יקנה לאשתו בגדים יאמר אלו קישוטי דשכינתא, ואם ינשק לבנו יכוון נישוק חכמה לתפארת, אם לבתו במלכות, ועל דא הוא בכל דרכיך דעהו בסוד 'ראה חיים עם אשה'.

ספר אור יקר על תיקוני זוהר, ב, עמ' א

הענין כי אל מלכות עם הת"ת ארבעה מציאות, הם בחינות משובחות זו למעלה מזו, והם שתיים עליונות ושתיים תחתונות. שתיים עליונות הא' עליונה מכולם היא היותה עטרת בעלה, שזה ודאי ר"ל שהיא למעלה ממנו והוא שואב ממנה והיא נעשית עטרה לראשו. הב' היא אשת חיל דהיינו האשה בבית בעלה עושה חיל ומכבדה כגופו שוה אליה ודאי, וזה מורה לשון אשת חיל שהיא אשה לבעלה מיוחדת עמו ושתיים במקום אחד. ושתי בחינות אלו באו בכתוב אשת חיל עטרת בעלה, דהיינו שהיא אשת חיל ועולה להיות עטרת בעלה. ושתי בחינות אלו הם אליה מצד החכמה הקדומה אשר בכתר הנעלם... והשתא לאו במציאות עליון שבכתר קיימינן אלא למטה ודאי בבחינתה משתנית מבחינה אל בחינה מצד ההנהגה העליונה... השתיים התחתונות הא' היא נקראת בת מלך והיינו שאינה נשואה אלא בת למלך גדול שהוא החכמה... והשנית היא למטה מזו והיא הדום רגליו והיינו שתי מציאות שיש למלכות כדפירשתי בספ"ר בשער המציאות הא' י' והב' ה' מבחינת י נקראת בת מלך דהיינו מצד החכמה ובחינת ה"א היא הדום רגליו ממש אל התפארת ועל ענין זה אמר שכינתא, הרי ענין זה בחינות למלכות שהיא שכינה בתחתונים למטה.

ספר תיקוני זוהר, ו, עמ' רט-רי

לעתידי... שהיא תתעלה ותעמוד עם בעלה לימינו, זה כנגד זה ותתעלה למעלה פנים אל פנים ראש בראש שלוש ראשונות שבה שלוש ראשונות שבו וזרועות בזרועות גופא בגופא שוקין בשוקין, ולעולם נקבה ונקבה והזכר זכר, והיינו שתמיד היא מושפעת והוא משפיע אלא שהיא כאשה תמיד לימין בעלה ויהיו לה עתות עונתה בלי טרדה ויהיו לה מזונותיה בשופע ובניה בביתה... ותהיה מאירה מאור אין סוף בשעור מופלג בלי חסרון ועל המציאות הזה היתה קודם המעוט ולעולם היא תחת בעלה ורשותו. ובזה יתוקן סוד המיעוט.

שיעור 7: הפצת תורת הרמ"ק: הדפסות ספריו באיטליה

ספר תפילה למשה, דף רפח ע"א

תורת אמי... כי מעולם היא לי דיוקנא דשכינתא ודאי

שיעור 8: ספרות המוסר הקבלית:

ר' אליהו דה וידאש ור' אברהם אזולאי

ר' אליהו דה וידאש, ראשית חכמה, שער האהבה, פרק ד'

וכמו שימצא חפץ בענין עשית המצוות כן ימצא בעסק למוד התורה, שיגבר בו רצון הנפש ויתבטלו כל חושי הגוף ותדבק נפשו בעיון התורה עד שלא ירגיש דבר בדברי העולם הזה. כמו שאמרו רבותינו זכרונם לברכה בגמרא (שבת פח א) על רבא שהיה מעין וישב לו על ידו, והיה הדם יוצא מצפרניו ולא היה מרגיש בדם היוצא ממנו, מפני רב התדבקו בתורה. וכן שמעתי מהרבה חכמים האחרונים, שהיה להם הדבקות הגדול הזה בתורה עד שלא היו מרגישים בדברי העולם הזה כלל. כי כמו שיבטל החושק כל שאר מחשבותיו בהיותו חושק לחשוקתו ותבער בלבו אש אהבתה, עד שיאכל וישתה וישן וכל מחשבותיו בחשוקתו, כן צריך שיהיה לאדם אהבת הבורא ברוך הוא. וכן נלמד ממעשה אחד שכתב הרב יצחק דמן עכו ז"ל, אמר, כי יום אחד מן הימים יצאה בת המלך מן המרחץ וירא אותה איש מיושבי קרנות ויאנח אנחה גדולה ויאמר מי יתן אותה ברשותי לעשות בה כטוב בעיני. ותען בת המלך ותאמר לו, בבית הקברות יהיה זה ולא הנה. כשמעו דבריה אלה שמח כי חשב שאמרה לו ללכת אל בית הקברות ולשבת לו שם, והיא תלך אצלו ויעשה בה כטוב בעיניו. והיא לא לזה נתכונה אבל רצתה לומר כי שם דוקא ישו הקטן והגדול הנער והזקן הנקלה והנכבד קטן וְגָדוֹל (איוב ג, 19) שם הוא, שמה יהיו שוים הכל, אבל הנה לא. כי בת מלך לא יתכן שיקרב אליה אחד מן ההמון. ויקם האיש ההוא וילך אל בית הקברות וישב לו שם ויקשר מחשבת שכלו בה ותמיד יחשב בצורתה, ומרב חשקו בה הפשיט את מחשבתו מכל מרגש ושם אותה כלה בצורת האשה ההיא וביפיה ויום ולילה תמיד ישב בבית הקברות, ושם יאכל וישתה ושם יישן כי אמר אם לא תבא היום תבא למחר, כן עשה ימים רבים. ומרב פרישותו מכל מרגש לקשירת מחשבת שכלו בדבר אחד תמיד והתבודדותו וחשקו הגמורה, נתפשטה נפשו מהמרגשות ושבה להדבק במשכלות עד שמכל מרגש נתפשטה, ואפלו מהאשה ודבקה בשם יתברך, עד שלימים מעטים פשטה כל מרגש וחשקה במשכל האלהי ושב להיות עובד שלם איש האלהים קדוש, עד שתפלתו נשמעת וברכתו פועלת לכל עובדי דרכים אשר יעברו דרך שם, וסוחרים ופרשים ורגליים אשר יעברו דרך שם יטו אליו ויקבלו ברכתו עד שהלך שמו למרחוק, עד כאן לשונו לעניננו. ועוד האריך שם במעלת הפרוש הזה, וכתב שם ה"ר יצחק דמן עכו עליו השלום במעשיות הפרושים שמי שלא חשק לאשה הוא דומה לחמור ופחות ממנו, והטעם כי מהמרגש צריך שיבחין העבודה האלהית.

ר' אליהו דה וידאש, ראשית חכמה, שער הקדושה, פרק ג'

התנאים והאמוראים שהיו עוסקין מקצת היום במלאכתן, אמנם היתה מלאכתן נעשית על ידי איבריהם הנגלים ומחשבתם ונפשם היתה דבקה בה' יתברך ובתורתו ואל יקשה בעיניך דבר זה שכתב בספר מעשה ואל החסידים, נמצא בכתיבת יד שחסיד אחד היה מתבודד מהמתבודדים הפרושים מענייני העולם שהיה לעולם דבק בה' יתברך ובהמשך הזמן בא החסיד לישוב ולא הכירו בו ועשאוהו שמש בית הכנסת וכשהיה נותן השמן בנרות היה שופך מהשמן בחוץ כי מרוב דבקותו לא היה יכול לכוון לתת שמן בתוך הנרות וחכם הקהל הבין הדבר ואמר השמש הזה ראוי שיהיה חכם במקומי ואני אשמש תחתיו, ועל כיוצא בזה נאמר באהבה תשגה תמיד כי מרוב אהבת התורה והדבקות בה שיגה בדברי העולם הזה.

שיעור 9: תורת הרמ"ק והופעת החסידות

ר' יעקב יוסף כץ מפולנאה, ספר תולדות יעקב יוסף, דף קלו ע"א

עוד יש לומר כי ענין מעלת הצדיק יסוד עולם הנקרא שלום, כי גורם לחבר ב' הפכים ונק' שלום, כנודע בענין המתווך שלום בין איש לרעהו, 'ומבשרי אחזה אלוה' ואפילו במצות הנוגע לדיבור לבד בלי מעשה, צריך יחוד וחיבור האותיות לצרפם לתיבות, וזה אי אפשר כי אם על-ידי צדיק הממשיך שפע רוחניות הספירות עם אור א"ס שבתוכו, שהוא המייחד האותיות לחברן לתיבות, וכמו שכתבתי בהקדמה... והנה האותיות של הדיבור נקרא כלי בעלי גבול ומדה הנק' יש, ומכל שכן במצות מעשיות כמו תפלין וטלית, הכלי נקרא יש, וצריך להמשיך בתוכו אור הרוחניות המחיה אותו.

ר' אהרון הכהן פרלוב מאפטא, אור הגנוז לצדיקים, דף י ע"ב

והיא [שרה אמנו] היתה כן כוונתה בכל קשטורה והתייפותה רק לשמים כמקשט דיוקנא דמלכא פירוש כיון שתפיסא לחיות עליון שהוא ניצוץ השכינה באדם א"כ אם מקשט אדם את עצמו לרמוז לקישוט השכינה ויופי שלו הוא מזיו השכינה וכן יש לו לחשוב כשרואה אדם יפה ומקושט והרי האדם הוא בצלם אלהים אם כן יחשוב כאלו רואה יופי וקישוט דיוקנא דמלכא וכן היה כל כוונתה של שרה בקישוטה ויפיה וזה שכתוב *צְאִינָה וְרְאִינָה בְּנֹת צִיּוֹן* (שיר השירים ג, 11) פירוש צאנה מגשמיות וראנה ברוחניות הדבר כי הגשמיות של היופי הוא רק ציון וסימן ליופי של מעלה ששורה כאן ניצוץ של יופי מעולם התפארת וראוי להבין שהיופי הזה הוא בטל כשרגא בטהירו ביופי ותפארת העליון.